

dem essentia, ut est in rerum natura, qua ratione sibi competit duratio, qua est aeternitas, nulla distinctione interveniente à parte rei inter essentiam, & existentiam, ut notat Scherius loco citat.

Deinde hoc ipsum probatur ratione, etenim ratio, quam significans nomen est vera definitio ex 4. Met. sed nomen Dei propriissimum significans definitio existentiam, ut notat Doctor 1. d. 22. quæst. 1. ubi ait, quod nomen significans distinctè etiam divinam, est existentia, ut confat ex illo Exod. 3. ego sum; qui sum, hic dices filius Israhel, qui est misericordia tua, quod repeatit quod 1. art. 1. cum rationem fuisse propositum Smiling. loc. cit. ex pluribus Partibus Conf. quia si existentia Deo non convenit, ut aliquid de ejus essentia, sed ut modus, vel proprietas, planè eti convenit per aliquam rationem a priori; vel ergo ab alia causa, & sic ipse prima causa non erit, vel a seipso per naturalem emanationem, sicut passiones a suis subjectis manante dicuntur; & neque hoc dici potest, quia rationabiliter cogitari non potest unum ab alio emanare, & aliquo modo causari, & illud non esse actualiter in aliquo signo priori vel durationis, vel naturæ, vel originis, quandoquidem emanatio ad actum secundum pertinet, esse vero ad actum primum; si ergo existentia aliquo modo emanaret a divina essentia, & non potius effici illius constitutiva, necessariò in aliquo priori natura secundum rem, vel rationem formaliter debet essentia esse actu, in ratione principi tali existentia; sed, hoc esse actu in rerum natura est existere; ergo essentia divina existentiam habetur ante ipsam existentiam, quod implicat, quare concludendum est existentiam non posse se habere in ordine ad essentiam, sicut ceteros modos, & attributa, sed tanquam praedictum essentiale illius constitutivum. Neque valet, quod inquit essentiam divinam, ut ab existentia contradistinctam dici posse existere fundamentaliter, quod sufficit, ut esse positum principium existentie formalis. Non valet, quia illa ipsa existentia, quam ipsi dicunt fundamentaliter, est ipsam existentia formalis, & actualis, conceptus enim existentie formalis est constitutio rei in talis statu, ut possit esse principium aliquius effectus, & suas actuales operations exercere; hoc autem competenter essentie fundamentaliter existent, quia ut se, ponitur esse principium existentie actualis, & formalis. Dices, argumentum patet probare existentiam esse praedictum quidditativum essentiae creata, nam si ponitur modus intrinsecus ab ea dimansatio talis dimansatio esse non posset, nisi essentiam creata actualiter, & formaliter praexisteret. Negatur patet, quia existentia convenienter esse creata non per solam dimansionem ab ea, sed a Deo eam extra causas suas producere, existentia autem non convenit Deo ab aliqua causa extrinseca, sed eam a se habet. Demum ratio prima distinctione inter Deum, & creaturam est, quod Deus est ens per essentiam, creatura vero per participationem, ut Patres, & Theologi communis calculo docent; vel ergo quando Deus dicitur ens per essentiam, hoc intelligitur de ente nominaliter tantum sumpto, pro eo nempe, cui ex sua ratione formaliter non repugnat existere; vel etiam participaliter sumpto, pro eo scilicet quod auctu existit; non primum, quia sic etiam creatura dicitur ens per essentiam, quatenus ex sua ratione formaliter habet possibiliter, & non repugniantib[us] ad esse presentium de mente Scotti 1. d. 43. si secundum, vel hoc ita intelligentur, ut ex essentia sit solum essentia Dei per identitatem realis, & hoc non sufficit, quia sic etiam in eodem sensu existentia est essentia creatura, cum realiter non distinguatur ab ea ex dictis in Metaph. ut ergo peculiariter modo Deus dicitur ens per essentiam participaliter, hoc ita debet intelligi, ut existentia sit de essentia Dei, & praedictum eius quid ditativum, ut in creatura est modus duxatae intrinsecus.

In oppositum arguunt veteres Scotti. Primo ex Scotti auctoritate 1. d. 8. q. 3. ad. 1. princ. infra BB. ubi abit, ens per extensionem est ipsum esse infinitum. Non aliquid cui tantum conveniat ipsum esse. Ideo ex se est hoc est. Et ex se infinitum, aquasi per prius annuntiatur aliquo modo infinitus ex definitis et per existentiam quam in summa invenitur esse hoc, si ergo primo intelligitur in Deo infinitus, quam esse hoc, seu existentia, & infinitas non est de quidditate Dei, ut omnes Scotti fatentur, tanto minus existentia. Respondet Scherius cit. perperam in argumento confundi existentiam cum hecceitate, & singularitate, utique Scottus ibi docet infinitatem esse priorem hecceitatem, & singularitatem eius, non tamen autem esse priorem existentiam; ratio autem cur infinitas in Deo praedat hecceitate, est, quia ut dictum est in Metaph. hoc portissimum verius distincionem inter modos specificos, ac individuales, quod illi constitutiones quidditatis rei immediate sequuntur, hi

Quæst. II. Quomodo attributa distinguantur, &c. Art. I.

I

vel modalem; si primum, ergo etiam in creatura erit tale, quia descendit in creaturam secundum id, quod importat, neque contractio variat rationem formalem, & quidditativam rei, si secundum, habent intentum.

Respondent communiter Scotisq; nostrę opinionis, quod essentia, & existentia secundum communismus rationes suas non habent, quid posse faciunt, vel excludant, sed ab utroque formaliter prefcindunt scilicet ab inclinacione, vel ex-clusione positiva, ita quid includere se formaliter, vel non se formaliter includere accidit eis, sic si absolute considerantur; contracte vero ad Deum, & creaturam se posse includant, vel excludant, in creatura non est de quidditate, in Deo vero est de quidditate. Hanc tamen communem, & veritatem responsum, que fuit Bassoli i. d. q. x. art. 2. ad 2. inquit Scotis quidam evocare, si arguens huius potest prefcindere a seipso, fed bene a suis inferioribus, conflat de animali prefcindere a suis inferioribus, & differentiis, non a sua formalitate, cum semper sit prædicatum quidditatium in genere, ergo petit de existentia præcisiōne sumpta, an eius formalitas sit formalitas essentia, & quidditativa, vel non essentia, seu modalis, inter haec enim non datum medium, cum anima conceptio formalitatem aliquam, certe talis conceptus objectivus debet esse, vel essentialis, & quidditativus, vel non quidditativus, altera ita possumus dicere de quilibet alio conceptu communi, de conceptu scilicet entis, substantiae, spiritus, &c. præcisiōne sumptis scilicet non esse conceptus nec quidditativos, nec non quidditativos. Hoc tamen ei frivila impugnat, verum quidem est, nullum conceptum superius posse a seipso prefcindere, & a propria formalitate, sed tantum a suis inferioribus, & contrahentibus ut conflat de animali, substantiali tam est formalitatem eius esse, quod sit prædicatum quidditatuum summa formalitas v. g. animalis est, quod sit substantia animata sensitiva, esse autem prædicatum quidditatum ei convenit secundum quod ad sua inferiora comparatur, in quibus essentia includitur, nam si comparatur ad differentias contrahentes non est prædicatum quidditatuum, cum in eius essentia ter non includatur; sicut etiam coloris, si ad sua inferiora coparetur est prædicatum quidditatuum, cum in eius essentia includatur; comparatur vero ad sua subjecta non est prædicatum quidditatuum, quia eis omnino accidentaliter convenient, unde si absolute consideretur secundum suam formalitatem cum omnimodo præcisione ab his, & illis, nec est prædicatum quidditatuum, sed ab utroque prefcindit, neque ob id prefcindere dicitur a seipso, vel a propria formalitate, quia non est eius formalitas, quod sit prædicatum quidditativum, vel non quidditativum; Neque hec duo contradicunt circa aliquem conceptum præcisiōnem, quoniam contradictionē est de eodem, & respectu eiusdem, non autem respectu suorum inferiorum sit prædicatum quidditatuum, & respectu differentiarum non quidditativum, & sic dici debet de quocunque alio conceptu communis, quod sit prædicatum quidditatuum, & non quidditativum secundum quod ad diversa comparatur, in quibus quidditativē includitur, vel non includitur; & sic etiam in proposito dicendum de existentia præcisiōne sumpta, quod sic absolute considerare prefcindit ab his, quid sit prædicatum quidditatuum, vel non quidditativum nequob; id dicitur prefcindere a seipso, aut a propria formalitate, quia haec non est eius formalitas, quod sit prædicatum quidditatuum, sed enunciatur, quoddam ei conveniens, dum comparatur ad Deum, in quo quidditativē includitur, sicut ē contra, si compareatur ad creaturam, dicitur prædicatum non quidditatuum, sed tantum modale, quia in ea quidditativē non includitur.

Ad Conf. ex Scoto deducam 1. d. 8. q. 4. negatur paritas, non enim nos dicimus existentiam in Deo esse de quidditate essentia, quia illa essentia est infinita, sicut ratione infinitatis praecisa dicimus, unum attributum identificari cum aliis, sed enim utriusque tenet paritas ex argumento Scoti deducit, sed dicimus divinam essentiam ex sua ratione formaliter identificare ex existentiam, non autem ratione infinitatis praecise; quia infinitas, ut docet Doctor quis, non habet vim identificandi, nisi realiter, non autem formaliter. Ad ultimum constat ex dictis ad primum.

Tertio tandem arguant alii, quæ sunt communia Deo, & creaturis fuit ejusdem rationis, sed existentia est communis Deo, & creaturis, ergo si in nobis est modus intrinsecus, sic etiam in Deo. Tum quia de Deo habetur scientia, & hec abstrahit ab existentia, cum igitur à predicatione primi modi non fiat abstractione, existentia non erit predicatione primi modi, etiam in Deo. Tum tandem, quia existentia probatur de Deo per infinitatem, ut patet à Doctore 1. d. 2. q. 1. & infinitas secundum ipsum non est de scientia Dei; ergo tanto minus

existens; quæ sequitur ex infinitate. Ad 1. occurunt passim Scotiæ nostræ opinionis, quod communia Deo, & creaturis sunt ejusdem rationis transcedentes, non specificæ, & id est non sequitur, quod si existentia est in nobis modus intrinsecus, sit etiam sit in Deo. Quæ solutio non videtur sufficiens, nam quando aliqua convenienti in ratione communis, sive genetica, sive transcendentia, si illa ratio est de essentia unius, etiam est de essentia alterius, ut si animal, in quo convenienti homo, & brutum, est de essentia hominis, etiam est de essentia bruti; si ergo essentia creata, & increata convenienti in communione existens, si existentia est de essentia Dei, etiam in creatura. Respondent proinde alii, majorem esse veram, quando illa ratio communis, in qua inferiora convenienti, est distincte, & ad aquatæ conceptibilis; & univoca, perfecta univocatione, adeo ut realitate importet, ut animal respectu hominis, & bruti, non autem purum conceptum objectivum inanum aquatum, & confusum, ut important transcendentalia communia Deo, & creaturis; si enim solum est univocatio, analoga, ut est in proposito, potest uni analogo quiditative converire alteri, vero qualitatib[us] solum, ita Smitsberg, disp. 4q. h. num. 41. Schema, & Vulpes. Sed adeo instantia de conceptu entis, cuius sententia nostra nulla correspondet realitas distincte conceptibilis ex dictis in Met. & tamen quia Deus, & creatura in illa communione convenienti etiam cum analogia permixta, est prelicet quiditatibus utriusque. Dico itaque conclusionem primi argumenti non recte ex illis premisso deduci; tantum enim ex eis sequitur, quod existentia est ejusdem rationis in Deo, & creatura, hoc est, quod semper retinet eandem formalitatem, & conceptum objectivum, non autem sequitur, quod sit modus intrinsecus, vel praedicatum quiditative in utroque, quia ut supra dictum est, vel praedicatum quiditative in vel modo, non est formalitas, & ratio quidditativa existens, quantum in eo consistit, ut sit id, quo aliquid est in re natura, sive respectu ejus in praedicatum quiditatibus, sive modale, & illa propositio, quod quando aliqua convenienti in ratione communis, si illa ratio est de essentia unius, etiam de essentia alterius, vera est, quando in ea convenienti, non ratiuncula, ut in praedicato unicovo, sed etiam unicovo dicto, ut se habet ens respectu Dei, & creaturae; nam si in eo convenienti tantum, ut in praedicato unicovo, poterit uni tantum quidditativa convenire, & alteri solum qualitatib[us] & in hoc sensu tantum dicimus, Deum, & creaturam convenienti in ratione communis existentes. Ad 2. scientia abstrahit ab existentia in creaturis, in quibus existentia est contingens, non autem in Deo, cuius essentia necessaria est. Ad 3. negatur affirmatum, nam Doctor ibi non demonstrat, existentiam. Dei per infinitates, sed ens infinitum est, unde potius probat ipsam infinitatem, quam non per infinitatem probat aliud, quod si interdum Doctores existentiam Dei ex infinite concludunt, tunc arguant à posteri, non à priori; alia argumenta minoris momenti vide apud alios Scotis.

Q U Ä S T I O S E C U N D A

*An, & quomodo attributa, ac relationes originis ab
essentia distinguantur.*

ARTICULUS PRIMUS.

Status controversiae proponitur

Questionem hanc promiscue proponimus de attributis **6**
nec non relationibus originis, quia quadam rationem
distinctionis, ut sic, ut est de utique eadem ratio in
schola nostra, cum ex eiusdem fere fundatis ponuntur ab
Auctoressibus cum essentia identificari, vel ab ea secerni, excepto
peccatis quibusdam recentioribus maiorem distinctionem agnoscitur
scientibus inter essentiam, & relationes quam sit ab attri-
butis; ut infra dicemus, quod etiam, quo sensu concedi
possit patebit num. 70. pro dignitate autem hic debet examini-
ri, quia est quoddam principium theologicum, unde gra-
vesalit pendent controvergia. Suppositis autem, qui fuse-
dicta sunt disp. 6. Met. de natura identitas, & distinctionis
realis simplicitate, & rigoroso sumpte; item distinctionis
formalis actualis ex natura rei valde celebris in Schola no-
stra; & distinctionis virtualis Thomistis, & Neotericiis
valde familiaris; ac denique distinctionis rationis met ab
intellicibili dependentius certa ab incertis secerum in hac
controvergia, in dubium est apud Catholicos, nec attributa.

Disputatio Secunda de Divinis attributis.

ne relations originis realiter si implicit est ab essentiā distingui, quin potius summa identitate secundum illi identificari. Ita Scotus p.d.2.q.7. ff. ubi tanquam de fide supponit essentiam divinam in se unicam, & simplicissimam, eis perfectissime realiter identificat cum relationibus, que inter se sunt taxata secundum rem distinguuntur, & solum in dubium revocat ad suadendam mysterii possibilitem, an sit concedendum inter essentiam, & personalitatem aliquod genus minoris distinctionis distinctione reali, hoc idem habet p.d. 6. q. 1. ubi referens errorem Abbatis Joachini id probat ex determinatione Concilii Lateran, que habetur extra de sum. trin. & fide catholica cap. *Damnamus*, & plane haec veritas, tanquam de fide definita fuit in Concilio Rhenensi contra Gilbertum Portretum Episcopum Platiniensem sub Eugenio tertio tempore D. Bernardi, qui contra illum ostendit, & convincit, ut apud ipsum legitur sum. 8o. in Canticam, in quo Concilio damnatur, quicunque dixerit proprietates personales esse res, que non est ipse Deus, & Deitatem esse rem, que non est Deus qui erat opinio Gilberti, etenim inter dogmata, que docebat, huc erat prima assertio, ut refert Vasquez p.d. sp. 120. c. 2. quod divina natura, que divinitas dicitur, Deus non sit, sed forma, quia Deus est; Probat autem Doctor hanc catholicam veritatem quoniam, v. lit. ex ratione infinitatis, quia nequeunt esse plura realiter distincta, formaliter infinite in genere entis, cum infinitum simpliciter in talis generi sit falso identitas, vel unitive quicunque habet; sed facilius reficitur error Gilberti ab aliis patim, quia plane militat contra divinam simpliciter, de cuius ratione est quod quicquid est in Deo per perfectissime attributorum ab essentia, sed solum circa distinctionem attributorum, quem sequitur Smisig, & ostendete nitor ex eius commentariis super Boetium; falsum, inquam est; nam Concilium contra Gilbertum non solum statuit omnino reali identitatem essentiae cum relationibus personalibus, & eis contra, sed etiam cum attributis sapientia, magnitudine &c. quod utique non fecerit si Gilbertus circa distinctionem attributorum pariter non erat; & cum quia ut refert idem S. Bernardi, sum. 8. cit. Gilbertus etiam has propositiones negabat esse veras. *Deus est bonitas, veritas sapientia*, sed dici debet in concreto. *Deus est bonus, sapientia*. Et quod sentiret divinas perfectiones non esse idem omnino cum Deo secundum rem, aliud in Deo, sicut in habente formam. Imo hoc ipsum fatetur Vasquez in eadem disp. 126. c. 5. n. 18. dum ait Scotum negare hanc propositionem esse formaliter versus *Deitas est sapientia*, quod in Gilberto est damnatum; si ergo in Gilberto hoc damnatum est, non solum est in hac distinctione relationum ab essentia, sed etiam attributorum. Nec refert, quod in commentariis supra Boetium tenetur identitatem realem attributorum cum essentia quia est esse potest, quod in loco hoc dixerit, & contrarium postea alibi docuerit quod non semel evenit in Autoribus sententiis in melius, & quandoque in peius mutantibus.

Ex quibus constat quam mendacissime dixerit Vasquez loc. cit. Gilbertus non posuit distinctionem realem inter essentiam, & personalitatem, sicut inter rem, & rem, sed ex natura rei, & non sola consideratione, unde cap. 4. n. 18. concludit definitionem factam in praefato Concilio contra Gilbertum etiam contra Scotum valere, proprietates ab essentia distinguenter distinctione formalis ex natura rei circa quicquid opus intellectus; & sic etiam dicitur Averro. p. q. 3. feb. 4. Moverat Vasquez, quia Gilbertus non posuit distinctionem realem inter rem, sicut inter duas res, sed solum dicabat *inter naturam & personaliam, non mathematicam abstractionem sed theologiam considerationem quoquando rationem dividere*, quam Gilberti etiam ita refert ex Orthone libro de glets Federici Imperatoris Primi cap. 56. & 57. ubi per mathematicam abstractionem significat distinctionem rationis, qua sola uitum Mathematicus, abstractus in materia, & per theologiam considerationem, non aliud, quam considerationem verae Theologiae, quae non ficta est, sed vera ex natura rei distinctiones attendit. Confirmat id Vasquez cap. 3. quia eadem ratione utitur Scotus ad probandum distinctionem ex natura rei formalium relationum ab essentia, quam afferebat Gilbertus pro sua assertione; probat enim Scotus illas distinctiones, quia si relatio, & essentia non ita distinguuntur, si essentia communicatur, communicabit etiam ipsa relatio personaliter, que est ipsius ratio Gilberti; Rursus sit disp. 116. cap. 5. num. 18. principium Scoti convenire cum propositione Gilberti, quia secundum Scotum haec propositione non est formaliter vera. *Deitas est sapientia*, quod in Gilberto est damnatum. Denique inquit, Scotum à Gilberto non discrepat, quia ratio quoniam D. Bernardus sum. 8o. cit. urgebat contra Gilbertum, eodem profecto modo urgenterbat Scotum, si relatio non est Deus ergo, vel est creatura, vel sunt plures Dii; & hoc, quia vel est aliud, vel nihil; si aliud est simpliciter diversitas, vel non identitas realis essentiae, & relationis, non enim illud, quod Pater est Pater, est aliud ab essentia, sed id secundum Augustinum Aug. 11. de Civit. Dei cap. 10. idem simile dicitur Deus, quoniam quod habet hoc est, excepto, quod relativa quicunque persona dicitur ad alteram, nec est ipsa, sicut Pater habet filium, nec est filius; sed quicquid habet Pater in se, ad quod per consequens non dicitur relatione, illud est ipsa, vera identitas, & licet non formalis. Hoc solidissime Doctor, ex quo satis exploratum manet, an eius sententia cum errore Gilberti coincidat, & cum eo damnata fuerit in Concilio Rhenensi, ut Vasquez, & alii Recentiores blaterant.

Tertianus to. 1. opuse. 7. disput. 1. dub. 4. ut earum tueatur amicum, & praeceptorem occurrit: Vasquez non negasse Gilbertum posuisse distinctionem realem, sed inquit, non suffit illo nomine, sed nomine distinctionis theologiae, & neque directe, intulit sententiam Scoti cum errore Gilberti convenire, sed intellectu tantum, quia enim Scotus concepit distinctionem illam formalem esse ante intellectum, hinc intulit Vasquez talem distinctionem esse realem; ex quo tandem evidenter.

Quæst. II. Quomodo attributa distinguuntur, &c. Art. I.

ter, & consecutarie deduxit Scoti opinionem cum errore Gilberti coicidet, quod ait valde notandum esse pro intelligentia eorum, que Vasquez, & alii inferunt in hac questione contra Scotum. Contra, quia hoc manifeste repugnat modo loquendi Vasquez expresse dicentes, Gilbertum non esse locutum de distinctione reali simpliciter, quoniam vocant entitatem, sed de distinctione illa ex natura rei, quam memorat Scotus, & vocat formaliter; Tum quia neque illative id contra Scotum deduci potest, quandocumque ratio formaliter distinctionis Scotice longe omnino distat a notione distinctionis realis entitatis, cum huc in diversitate rerum, & existentiarum fundetur, illa vero in diversitate conceptuum objectivarum plurium formalitatem ejusdem rei, ut latè declaravimus disp. 12. met. 11. Oritur Vasquez, Canariensis, Banner, Zunel, Molina, Soto, Taurianus, & alii Recentiores, qui adeo acrier Doctorem nostrum in hac materia suggestant, plam regulam observaverunt a Scoto tradicam p.d. 3. o. 5. 5. *De intentione srorum* in elicendi sensibus Auctorum nempe illis imponenda non esse absurdum, quoniam ipsi dicunt, vel quam, ex dictis srorum necessario sequitur. & ex dictis eorum quod est quoniam locumque extramodum quidam, sed Deitas est abstractum ultimum abstractum, ergo ut sic abstractum ab omni eo, quod est quoniamocunque extra rationem eius; sed modus intrinsecus non est de quidditate rei in principiis Scotti; ergo abstractum etiam ut sic ab infinitate, atque ita sub tali abstractione non remaneat ratio identitatis extremonrum, quae erat infinitas.

Sed adhuc instabat illas propositiones in principio Scotti no. 10 esse identicas, nam iuxta maximam eiusdem p. d. 5. quod est. 1. sub. A. abstractum ultimum abstractum est præcisus ipsumsum abstractum, & est quidam tei absolute sumptu sejuncta ab omni eo, quod est quoniam locumque extramodum quidam, sed Deitas est abstractum ultimum abstractione abstractum, ergo ut sic abstractum ab omni eo, quod est quoniamocunque extra rationem eius; sed modus intrinsecus non est de quidditate rei in principiis Scotti; ergo abstractum etiam ut sic ab infinitate, atque ita sub tali abstractione non remaneat ratio identitatis extremonrum, quae erat infinitas.

Vigerus hac difficultate pressus p. d. 8. q. 4. in fine concedit modum intrinsecum esse de quidditate rei, & praedicari in primo modo dicendi per se, cui predicetur de quidditate ultimata abstracta ex Scoto ibidem, sed hoc intelligendum est iuxta explanationem datam par. 2. Inst. Logician tract. p. cap. 2. ubi dicitur, est enim dico posse modum intrinsecum spectare ad quidditatem rei, & ad primum modum dicendi per se, quatenus per se, & adequate quidditas nequit concipi nisi intellectu modo intrinsecu; non tamet attinet ad primum gradum perfeccio prii modi, nam intromittit fuit rei predicatione quidditatem, quod est modus intrinsecus; iuxta quam doctinam illa maxima Scotti abstractum ultimata abstractione abstratum præscindit ab omni co quod est quoniamocunque extrarationem formam, & non repugnat cum eo, quod docet p. d. 8. q. 4. dum inquit, quod abstractando sapientiam a quoniamco quod est extra rationem sapientie, & sumptu bonitatem, remaneat adhuc utriusque quidam, quoniam modus intrinsecus non est quoniamocunque, id est omni modo extra quidditatem rei, quamvis enim non specet ad primum, & secundum gradum illius primi modi dicendi per se, specet tamen ad tertium ex quaibz ibi assignatis.

Ad 4. negatur ratione D. Bernardi iurgere Scotum, sicut fecerat Gilbertum, etenim cum ipse realiter distinguere relations a Deo, optimè concludebat argumentum, quod relatione, ut sic distincta a Deo, est quid maius, vel minus, vel aequalis, at occurrit per tripartitam distinctionem de abstractione præcivia, quia dici solet mathematice, & fudatur vel in distinctione formalis, vel scilicet virtutum plurium formalitatum; & de abstractione divisa, quia dicitur physica, & fudatur in distinctione simpliciter reali, ac entitativa plurium rerum, & dici etiam solet negativus, atque per ipsam unum simplifices negatur esse alterum, itaque Gilbertus per divisionem secundum considerationem theologicam intellexit rationem considerantem distinctionem realem, & abstractionem divisa, ut constat ex ipso divisione nomine additum ante quicquid modo, quia licet ponet relations ab essentia realiter distinctas, non tamen, ita, quod essentia ab ea separabiles; atque ideo Cœcilius Rhenensis talem distinctionem merito damnavit, & solam abstractionem metaphysicam, seu præciviam admisit, quecum indifferenter in distinctione formalis actuali, vel virtuali fundari posset, nullum præjudicium sententia Scotti intulit, sed scholasticorum disputationi reliquit, an talis abstractione præcivia relationum ab essentia funderat super distinctionem formalem actualem, vel virtutalem.

Ad 2. negatur consequentia, nam etiam Scolastici omnes, qui aliquam distinctionem agnoscunt inter essentiam, & relationes, ut utrum illo argumento ex contradictione deducatur ad inferendarum distinctiones virtutales, aut faltem rationis ut illa contradictione componantur, & secundum diversas rationes verificantur; neque ob id cum Gilberto convenire dicuntur, non alia de causa, nisi quia eis ad essentiam ratione utitur, non tamen eandem cum Gilberto inferunt conclusionem; sic ergo de Scotti dicendum, quod licet illo eodem argumento utatur ex contradictione deducatur, non tamen convenient cum Gilberto, quia non eandem cum ipsi infert conclusionem, nequidam distinctionem formalis, que stat eum summa identitate reali, ut ostendit disp. 12. Met. q. 11. & mox rursus demonstrabitur. Dices talis distinctione formalis ex natura rei coliquid per se cum reali. Negatur hoc assumptum, quod semper ab Adversariis est inculcatum, sed nunquam sufficiente probatum.

Ad 3. negatur assumptum, ad probationem dico, Gilbertum non tantum in sensu formali illa propositionem negasse *Deitas est sapientia, Paternitas est Deitas, & consimiles*, sed etiam in sensu reali; & identico, quia putabat diversas res importanter, & idea eius opinio damnata fuit; at Scotus licet propositiones illas neget in sensu formali, & preciso, in sensu tantum reali, & identico, illas omnino concedit, & oppositum damnam, ut hereticum, p. d. 2. q. 7. & d. 8. q. 4. & quod. 1. & 5. & alibi frequenter; cuiusrationem affigit loc. cit. p. d. 8. q. 4. ad 1. prim. quia abstractando sapientiam a quoniamco quod est extra rationem sapientie, & bonitatem similiter a quoniamco quod est extra rationem eius, remaneat utraque quidam præcise sumpta formaliter infinita; & ex quo infinitas est ratio realis identitatis eorum; ut docet quod. 5. facta talis abstractione præcivia, adhuc remaneat ratio identitatis extremonrum, non enim huc erat eadem præcise propter identitatem eorum in tertio, quo pacto in creaturis verificatur, quod animal est rationale, quatenus est contractum ad hominem, sed proper infinitatem formalem utriusque.

Sed adhuc instabat illas propositiones in principio Scotti no. 10 esse identicas, nam juxta maximam eiusdem p. d. 5. quod est. 1. sub. A. abstractum ultimum abstractum est præcisis ipsumsum abstractum, & est quidam tei absolute sumptu sejuncta ab omni eo, quod est quoniam locumque extramodum quidam, sed Deitas est abstractum ultimum abstractione abstractum, ergo ut sic abstractum ab omni eo, quod est quoniamocunque extra rationem eius; sed modus intrinsecus non est de quidditate rei in principiis Scotti; ergo abstractum etiam ut sic ab infinitate, atque ita sub tali abstractione non remaneat ratio identitatis extremonrum, quae erat infinitas.

Vigerus hac difficultate pressus p. d. 8. q. 4. in fine concedit modum intrinsecum esse de quidditate rei, & praedicari in primo modo dicendi per se, cui predicetur de quidditate ultimata abstracta ex Scoto ibidem, sed hoc intelligendum est iuxta explanationem datam par. 2. Inst. Logician tract. p. cap. 2. ubi dicitur, est enim dico posse modum intrinsecum spectare ad quidditatem rei, & ad primum modum dicendi per se, quatenus per se, & adequate quidditas nequit concipi nisi intellectu modo intrinsecu; non tamet attinet ad primum gradum perfeccio prii modi, nam intromittit fuit rei predicatione quidditatem, quod est modus intrinsecus; iuxta quam doctinam illa maxima Scotti abstractum ultimata abstractione abstratum præscindit ab omni co quod est quoniamocunque extrarationem formam, & non repugnat cum eo, quod docet p. d. 8. q. 4. dum inquit, quod abstractando sapientiam a quoniamco quod est extra rationem sapientie, & sumptu bonitatem, remaneat adhuc utriusque quidam, quoniam modus intrinsecus non est quoniamocunque, id est omni modo extra quidditatem rei, quamvis enim non specet ad primum, & secundum gradum illius primi modi dicendi per se, specet tamen ad tertium ex quaibz ibi assignatis.

Ad 4. negatur ratione D. Bernardi iurgere Scotum, sicut fecerat Gilbertum, etenim cum ipse realiter distinguere relations a Deo, optimè concludebat argumentum, quod relatione, ut sic distincta a Deo, est quid maius, vel minus, vel aequalis, at occurrit per tripartitam distinctionem de abstractione præcivia, quia dici solet mathematice, & fudatur vel in distinctione formalis, vel scilicet virtutum plurium formalitatum; & de abstractione divisa, quia dicitur physica, & fudatur in distinctione simpliciter reali, ac entitativa plurium rerum, & dici etiam solet negativus, atque per ipsam unum simplifices negatur esse alterum, itaque Gilbertus per divisionem secundum considerationem theologicam intellexit rationem considerantem distinctionem realem, & abstractionem divisa, ut constat ex ipso divisione nomine additum ante quicquid modo, quia licet ponet relations ab essentia realiter distinctas, non tamen, ita, quod essentia ab ea separabiles; atque ideo Cœcilius Rhenensis talem distinctionem merito damnavit, & solam abstractionem metaphysicam, seu præciviam admisit, quecum indifferenter in distinctione formalis actuali, vel virtuali fundari posset, nullum præjudicium sententia Scotti intulit, sed scholasticorum disputationi reliquit, an talis abstractione præcivia relationum ab essentia funderat super distinctionem formalem actualem, vel virtutalem.

Hinc pro tuenda Scotti, & Scottistarum doctrina, & ut catholicè loquamus, notat num. 4. quod aliter se habet sapientiam ad bonitatem, & altera Deitas est sapientiam & cetera attibuta, quia sapientia attributa vel relations, sunt formaliter ab essentia distincta, non esse Deum, datur occasio inferendi esse creaturam, quia omnis ens, aut est Deus, aut creatura, si negaveris primum, impinges in secundum; Demum, inquit, hunc loquendo modum Scottistarum hostibus fidei nostra scandulum afferre, dum audiunt, eos docere in Deo esse aliquid, quod non sit, nec Deitas.

Hinc pro tuenda Scotti, & Scottistarum doctrina, & ut catholicè loquamus, notat num. 4. quod aliter se habet sapientiam ad bonitatem, & altera Deitas est sapientiam & cetera attibuta, quia sapientia attributa vel relations, sunt formaliter ab essentia distincta, non esse Deum, datur occasio inferendi esse creaturam, quia omnis ens, aut est Deus, aut creatura, si negaveris primum, impinges in secundum; Demum, inquit, hunc loquendo modum Scottistarum hostibus fidei nostra scandulum afferre, dum audiunt, eos docere in Deo esse aliquid, quod non sit, nec Deitas.

tia ut divina , seu in esse divino constituitur quidditativer per Deitatem, quia dato opere sequitur sapientiam Dei non esse divinam: qua doctrina premisso docet modum solvendi argumenta, que contra Scotistas in hac materia fieri solent, si namque argutus, sapientia distinguuntur: formaliter a Deo, non Deitate, ergo ut sit distincta non est formaliter Deus, vel Deitas; sicut et in quo formaliter distinguuntur a bonitate, non est formaliter bonitas. Refpondetur negando paritatem ex allata doctrina, nam utiq; sapientia non est de intinseca ratione bonitatis; nec vice versa , & ideo non est formaliter bonitas; at Deitas est de intinseca ratione sapientia divine, quatenus divina est , & ideo nullatenus sequitur sapientiam ut divinam , non esse Deum, neque Deitatem.

Respondeo Scottis hunc trepidare, ubi non est timor & magis formulari, quam arguere, ubi enim reperit Scotum, aut Scottis unquam dixisse aliquid esse in Deo, quod nec si Deus, nec Deitas absolute loquendo? dicunt quidem paternitatem, vel sapientiam, ut est formaliter à deitate distincta, non esse formaliter Deum, vel Deitatem, sed tantum identice, & realiter; hinc autem inferre absolute, quod aliquid concedant in Deo, quod nec est Deus, nec Deitas, est fallacia manifesta à secundum quid ad simpliciter, sicut si dicereur Petrus non est homo albus, ergo non est homo; non est à Paulo species distinctus, ergo non est distinctus. Neque ex hoc loquendi modo ullum affectum scandalum infidelibus nec datur occasio infra tende aliiquid esse in Deo, quod sit creatura, quia quicquid est in Deo, id est ipsam Deum realiter, ac identice (sic enim intelligitur illud Catholicorum axioma) unde licet sit distinctum formaliter, tamen quia est realiter Deus, nequit esse creatura, quia creatum & incrementum identificari non possunt; atque ideo abest quoque ab hoc loquendi modo periculum impingendi in Artianismum, nam affectebat Artius, sapientiam genitam esse creaturam, & non esse Deum, nec realiter, nec formaliter, quod Scottistarum nullus unquam somnabat; deponat ergo scrupulam Scottista illi loquendi cum ceteris Conosco scitis, nam plane scrupulus est nullius omnino momenti.

Doctrina vero illa, quam docet pro idoneo loquendi modo
in hac materia, est profusus initilis, nec facit ad rem, quando
enim querimus, aut sapientia distinguitor formaliter à Deitate,
et an ut sic distinguit potest dici formaliter Deus, plane
non est sermo de sapientia divina; ut sic; sicut enim in hoc
senso reduplicativo etiam albedo dici potest de intus infec-
tione hominis albii, à quo realiter distinguitur, tandem magis
Deitas dici debet de ratione sapientie divinitutis; ut sic, cui rea-
litas id est identificatur; sed sermo est de praefacta formaliter sapien-
tia, vel bonitatis ut sic; et cum in hoc sensu ita bene formaliter
distinguantur sapientia, et Deitas, sicut bonitas, et sapientia;
ut ipse fatus, plane doctrina illa non facit ad rem, neque Scotis
tas docet rectum loquendi modum ut pretendebat, quare gra-
tis concedimus, sapientiam divinam ut sic, esse Deum, & Dei-
tatem, nedum realiter, & identice; sed etiam formaliter, at
loquendo de sapientia, vel bonitate ut sic secundum suas ra-
tiones formales praefactas, dicimus, esse Deum realiter tantum,
& identice; non vero formaliter, neque hinc sequitur, esse crea-
turam ob impedimentum realis identitatis; quare forma-
liter nec est Deus, nec creatura, sed et sapientia, ut sic, nam
equinitas est tantum equinatus ut ajetab Avicenna. Plura pio
Scoto contra Vaquez vide apud Lustrian loc. cit.

Rejecto errore Gilberti, & supposita summa reali identitate divine efficienti cum attributis, & personalitatibus, nunc disputandum refutat Catholicus, an aliquia minor distinctio inter illa possit admitti, qua de re, tres praecipue extant sententiae. Prima est Nominalium nullam distinctionem, aut formulam rationis sine illo fundamento in re admittentiam, ut potest in sola nominum diversitate consistenter, quia nominum varietatem inquit in D^e defensu ex eo quid divina perfectio, quae unica, & simplicissima est, varietate connotat creaturam, ut misericordia misericors, impenitus locum, aeternitas tempus, potentia creabilis, &c. vel varietate in nobis concepitur, & plurificatur tanta similitudine diversitatem perfectionem in quibus in creaturis ceteris distinctam, ita Ocham p. d. 2. q. 2. Gabriel ibidem Aureolus p. d. 2. part. 3. art. 4. & d. 3. q. art. 6. & alibi, Greg. d. 7. q. 2. art. 1. Major q. 1. art. 2. Aliacensis q. 6. art. 2. Rubrion eadem d. 8. q. 4. & Recentiores illi, qui nedum in divinis distinctione incipientur formalem nostram, sed etiam virtutem, ut Vsq. Granad. & alii apud Arrig. p. 1. diffipi. 42. fecit. 7. quam ipsi quoque Artig. sequitur ibidem nu. 36. quadam attributa; quoniam enim virtutem censentes nec esset ponendam inter efficiunt, & relationes ad contradictoria componenda de illis enunciata, sub lit tamen extendi non debere ad iustitiam, & misericordiam, & alia attributa inter se, quia

Quæst. II. Quomodo attributa distinguantur, &c. Art. II

propria possident existentiam, nec physicam causalitatem
terminate possunt, sed omnes & singuli existunt existentia illis
integre essentie, cuius sunt gradus essendi. & ad ejus pro-
ductionem consequi intelliguntur sequela quadam, sive ema-
natione metaphysica; quatenus unum est ratio alterius, et
etiam ejus conceptus a conceptu distinctionis rationis diver-
dit, quia distinctio rationis sive ratiocinationis, sive ratiocin-
tia, vel fit omnino per operationem intellectus, vel actuacionis,
& completementum recipit ab eo, ut dictut de ratiocina-
tia; at distinctio formalis antevertit cum omni suo comple-
mento opus intellectus, ita ut quacunque intellectus
operationem, distincta dici posint, que si distinguuntur,
ex generis distinctionis, quod de virtualiter solum distinctionis
ratione ratiocinatio nequaquam dici potest; quia que si
distinguuntur ante operationem intellectus, nequeunt dici
actu, & formaliter distincta, sed potius formaliter idem, sicut
non dicimus formaliter plura, sed nisi ante operem intellectus
civis, relatio distinguunt divinas personas realiter, essentia ver-
itas illas identificat, ut definitum est in Concilio Lateranensi
sub Innocentio III. *Hac Sancta Trinitas secundum communem*
essentiam est individua. & secundum personales proprietates di-
fretur, ita refutur in cap. Joachim. de summa Trin. & fide
cath. in quo etiam contra Joachim Abbatem determinatum
est, *essentiam non generari, sed Patrem, neque generari, sed filium;*
item quoque sanctam famam est in Concil. Tolet. 11. in rela-
tione personarum numerus cernitur; in divinitatis vero substantia,
quid numerarum sit non comprehenditur. Item essentiam
esse communicabilem tribus, proprietatem verò non communicabilem
decreatum est in Concil. Florent. in lit. unionis, ubi
habetur *Patrem omnia communicare filio praeferre esse Patrem.* Item
proprietatem esse divine persone constitutivum forma-
tum, non autem essentiam, docuit Aug.7. de Trin. cap. 4. aliud
est *Divisa esse, aliud est Patrem esse.*

Deinde idem infinitus Patres comparando essentiam ad attributales perfectiones, nam Damascenus lib. 1. cap. 4. inquit, *si uolum, si bonum, si quid tale dixeris, non naturam dies Di, sed quia circa naturam*, & Aug. 15. de Trin. cap. 6. *sidicam aeternus, sapientis, iustus, bonus, spiritus, horum omnium nominis sumus quod posui videtur significare substantiam, et causa verbi huius substantiae qualitatis.* Idem quoque significat comparando proprietates relatives cum attributis, unde idem Aug. 7. de Trin. cap. 2. ait, *Verbum sapientia est, sed non eo Verbum, quo sapientia, verbum enim relativa, sapientia vero essentia dicuntur; et inferior loquens de Patre, & Filio similitud. Ut ergo una sapientia, non autem unum uterque Verbum. Demum simili predicta enunciante Patres comparando perfectiones absolutas ad invicem v.g. intellectum, & voluntatem; inquit enim filium produci per intellectum non per voluntatem. Spiritum Sanctum verò produci per voluntatem non per intellectum, sic habet D. Aug. 15. de Trin. cap. 17. Anselmus lib. de processione Spiritus Sancti cap. 2. & 4. Athanasius idem significat in Symbolo, & tandem haec veritas definita est in Concil. Tolet. 1. sub Leone I. Contra his itaque Conciliorum definitionibus, & SS. PP. testimonitis plane deducitur aliqua distinctione inter essentiam, & proprietates. Item inter essentiam, & perfectiones absolutas, ac*

ARTICULUS SECUNDUS.

Deciditur quæstio.

Icendum est cum tertia sententia inter essentiam ex una parte, ac relationes, & attributa ex altera, immo inter ipsam quoque attributa distinctionem rationis non sufficiunt, immo nec virtutem, sed necessariam esse formalem ex natura actualem jam declaratam. Ita Scotus p.d. 2. q. 7. f. sed *reflat de relationibus*, & p. d. 8. q. 4. de attributi usibi ex *sophistis Lichet. Istar. Vigilior. Burius. Balliolius p.d. 22. q. 3. & 4. Schemata tit. 55. Lufitan. loc.cit. art. 4. Rada p.i. controver. Faber in pd.pd.20. Mairon. pd. 8.q.3. & d. 3. q. 1. Smising. tra-*dict. i. q. 2. Saxius in sua Cura. dist. pd. 7. art. 3. Poisnai. in pd.pd. 45. Vulpes tom. 1. part. 1. dist. 7.art. 5. & tom. 3. par. 1. dist. 59. art. 3. Brancarius tom. 1. dist. 20. q. 5. & alii Scoti & paucissimi qui in unilaterum cum Doctori cit. hanc conclusionem probant medium rationib;us, sed etiam Conciliorum, & Patrum definitionibus, & auctoritatibus statuentum inter essentiam ex una parte, relationes, & attributa ex altera, ac etiam inter attributa ipsa ad invicem distinctionem aliquam actualem precedentem operationem intellectus, tam creati, quam in-*creati*, & adhuc cum summa regi eorum identitate consenserunt, ut videri potest apud Fabrum dist. 20. cit. per integraria capitula 3. 4. & 5. cum igitur diversa sint via ad indagandam hujusmodi distinctionem in divisum, per patentio-*m* primò gressum dirigamus.**

Prima itaque via magis patens, & obvia ad hujusmodi distinctionem divinis indagandam sumitur ex contradicitoria, quae verè, & à parte rei de essentia, & relationibus originis verificantur, nullo cogitante intellectu docet Scot. cit. & quidem non virtualiter tantum, aut fundamentaliter, sed actualiter, & formaliter, ac etiam de attributis ad essentiam, vel inter se comparatis; cùm igitur talis contradicitoria eodem à parte rei omnino, & secundum idem verificari nequeant, quod est primum principium in Metaphysica, plane inter illa aliquia distinctione ex natura rei actualis media inter distinctionem realem, & rationis est concedenda ad talis contradicitoria compendenda. Quod autem illa contradicitoria verificantur à parte rei de essentia, personalitatibus, & attributis, probatur ex multipli istorum comparatione ad invicem, nam comparando essentiam cum proprietatibus relata, primo genito diliguntur.

Malitia. *Nam in Sec. Tom. I.*

voluntas, & tunc non potest alia contradicitoria propositio cum veritate enunciari entitas, quae est essentia non communicator, filius non procedit per entitatem, quae est voluntas, istar namque sunt falsæ; ergo proportiones illæ in divinis non sunt contradicitoriae; ita Granatus loc. cit. cum quibundam alii Neoterici, qd tamē prius fui responsio Gorogii. Sed in primis sic respondendo preclitudinibz vñ distinguendi productionem filii à productione Spiritus Sancti, nam tota illa propositio, *Filius procedit per entitatem*, quae est intellectus, & voluntas, verificatur formalismis de Spiritu Sancto, & nam & ipse quoque procedit per entitatem, quae est intellectus, & voluntas; ergo ne destruantur dicti scilicet positum à Concilis, & Patribus inter divinas productiones, concedenda sine illa proportiones, *Filius producitur per intellectum*, & *non per voluntatem*; *Spiritus Sanctus producitur per voluntatem*, & *non per intellectum*; Tum

Disputatio Secunda de Divinis attributis.

quia si solum *hac est* vera à parte rei, *Filius producitur per entitatem, que est intellectus, & voluntas*, tunc significaretur has productiones non esse per intellectum, & voluntatem, sed ex sola fecunditate divine nature quod omnes Theologi dammar in Durando. Deinde falso est illas duas propositiones etiam juxta illum loquendi modum faciliter materialiter, & per modum unius rei non esse contradictiones, nam si *est illa affirmativa est vera: entitas, que est essentia, non est communicabilis*, quia natura divina communicatur; ita negativa opposita est vera: *entitas, que est essentia, non est communicaibilis*; nam paternitas, quia cum essentia identificatur, non est communicabilis; Verum tamen est, quod propositione illa *entitas, que est essentia, non communicatur*, *filius non procedit per existentiam, que est voluntas*, de ratione logico non sunt concedendae; quia negatio est malignatio in natura, & proposita copula totum destruit, & propositionem reddit ab solute falsam; attamen relatio rigore logico illae propositiones sunt verae; sicut eadem ratione bene dicuntur *Pater distinguitur à filio*, & *Pater est idem cum filio*, & tamen non bene dicitur *Pater est idem cum filio*, & *Pater non est idem cum filio*; cum tamen distinguuntur, & non esse idem, sint termini equipollentes; quia nimirum una expresse significatur per negationem, quia totum destruere videtur scilicet illa *Pater non est idem cum filio* altera verò non, sed solum implicite, scilicet *Pater distinguitur à filio*; attamen circa rigorem logicum ambo sunt verae, & cum ex se sint contradictiones, ut contradictionem exuant, concedenda est alia pluralitas, & distinctionem in divinis à parte rei, ratione cuius ab aliis contradictionis implicata dici possit; *Pater est idem cum filio*, *Pater non est idem cum filio*; *filius distinguitur à filio*.

23. Secundo respondent alii cum Vaquez loc. cit. solum ab intellectu nostro imperfècte mysterium cognoscente affirmari illa duo predicantur, in te autem Deo non convenire unde Deus ipse se cognoscens, ut est, non ea affirmat; arguo ideo à parte rei illa propositiones contradicuntur; & non debet, sed in ordine ad nostrorum conceptus, seu ratione nostra. Contra, quia si re ipsa illa duo predicantur Deo non convenient, ergo propositiones illae prout à dicto docentur, *tenuis est unus in essentia*, *Deus non est unus in personis*, erunt falsae. Tum qui revera, no[n] est se esse unum in essentia, esse trinum in personis, essentiam tribus communicari, relationem non ita, nec aliter cognoscere posset, at hoc sunt praedicata contradictionia de eadem re individu. Tum quia si re ipsa, & independenter à nostro intellectu tam bene procedit Verbum per voluntatem, quam Spiritus Sanctus per intellectum; ergo à parte tam bene Verbum est amor producens, sicut Spiritus Sanctus, & tam bene Spiritus est Verbum, quam ipse filius, quod nemo Catholicus concedet. Si dicas ad talem distinctionem sufficere, quod illa productiones dent nobis fundamentum à parte rei, ut ratione nostra dicere possimus, quod Verbum producitur per intellectum, & non per voluntatem, Spiritum Sanctum est contra id à parte rei tam vere actualiter hic procedat per intellectum, quam ille per voluntatem. Contra, quia si ante conceptus nostros inadiquatos eodem prout modo procedit una, & altera persona; ergo nullam dant occasionem, vel fundamentum probabili nostro dicendi, quod una prout per intellectum, & altera per voluntatem; ergo ut presentant fundamentum ita dicendi, debet à parte rei tamen quamcumque intellectus nostrum operationem esse aliqua diversitas in modo, quo una & altera procedit, nam dato opposito, non nisi fingendo possumus illas productiones distinguere, & terminos earum.

24. Tertiò respondent alii cum Nominalibus contradictionia illa componti per connata extrinseca diversitatem, nam justitia v.g. non dicitur misericordia, in divinis, nec Deus iustus per misericordiam, nec per iustitiam misericors, qui hac nomina non sunt imposita ad significantiam essentiam secundum se, sed ut connotant diversos actus, & effectus, nam iustitia denominat essentiam, ut habet actum punienti, misericordia, ut habet actum miseriendi, sapientia, ut habet actum cognitionis, & sic de aliis; quod si praefendas illa connotata, ibi nulla est distinctio, & nulla negatio unius de altero, sed essentia est formaliter iustitia, & justitia est misericordia, quia omnia sunt una simplex, & eadem perfectio; ita significat Gabriel p.d.2.q.1, & q.11, & secundum quia intellectus aliquid connotat, quod à voluntate non connotatur, aliquid dici potest de intellectu, & non de voluntate, & è contra ut v.g. quod Verbum producitur per intellectum, non per voluntatem; Spiritus Sanctus è contra. Hoc easilio præclusa fuit disp. 6. met. q. 12 nu. 248,

suffi-

Quæst. II. Quomodo attributa distinguantur, &c. Art. II.

sufficit pluralitas objectiva in intellectu. Tum quia etiam contradictionia complexa, ut ibi dicebam, enunciatur de rebus media operatione intellectus componenti, vel dividenti, non inde sequitur eorum veritatem formalem, & actualiter ab intellectu pendere, quia veritas, & falsitas propositionum non consistit in convenientia ipsatum cum rebus, ut habent esse objectivum in intellectu, sed ut habent esse à parte rei, & secundum illud terminant cognitionem; quod est ad eo evidens, ut Cajet. ipse p.39. art. 1. hanc doctrinam fateatur propositus in intellectu ad salvandas contradictiones ex natura rei per distinctionem rationis; ad illa exempla præter dicta loc.cit. addu alterius non adest ad rem, quia praedicata de illis rebus enunciata non sunt vere contradictiones, quia non enunciatur de eodem, secundum idem, & respectu eiusdem, sed respectu diversorum; non repugnat autem eandem indivisiabilem solis virtutem esse lignificans unius corporis, & non alterius, eandem albedinem esse affinitativam respectu unius, non vero respectu alterius, &c. predicata vero enunciata de abstracto, & concreto planè convenienti ei dependenter ab opere intellectus, *quaia terminus abstractus talens statum non obtinet, nisi intellectus opere*.

28. Cajet. loc. cit. videns multiplicitatem objectivarum ex parte intellectus inadiquata eandem rem simplicem concepiens non sufficerat ad componenda contradictionia de illa à parte rei enunciata, recurrit ad multiplicitatem virtutalem in obiecto repartam à parte rei fundamentaliter, & inquit ad verificandam contradictionia à parte rei de uno, & eodem obiecto sufficere, quod ante annum intellectus in obiecto sit distinctio, sed multiplicitas virtualis, & eminentiarum; ex quo respondet ad argumentum communicabilitatem, & incommunicabilitatem, producibilitatem, & improducibilitatem de natura divina formaliter simplicissima, & indivisiabile absque repugnancia enunciari secundum proportiones virtualiter diversas, quas in una simplicissima formalitate à parte rei includit; unde quamvis à parte rei sit divina essentia formalissima una, tamen virtute multiplex; quia virtualis multipliciter sufficit, ut contradictione ipsa enunciata contradictionem exuant, quia ad operationem contradictionis contradictoriam requiritur, quod sit affirmatio, & negatio eiusdem de eodem, & secundum idem, seu secundum eandem rationem, tam formale, quam virtuale. Ita etiam respondent Capreolus p. d. 8. q. 1. art. 2 ad 6. ubi resolvens questionem, an distinctione virtualis sufficiat ad compondere contradictionia de eadem re à parte rei pronunciata? inquit, tunc contradictionia exigere in subiecto distinctionem à parte rei, quando singula extrema verificantur de subiecto toto, & totaliter; at quando verificantur de toto, sed non totaliter, tunc non praexigit distinctionem ex natura rei actualium, sed sufficere virtualem, & fundamentalem, secundum quam una res propter suum limitationem aquivaleat multis perfectionibus limitatis, de quibus verificantur illa extrema contradictionis; hinc solvit rationem formatam de contradictionis, essentia communicatur, relatio non communicatur, &c. dicens ista contradictionem extre, quia non enunciatur de eodem subiecto toto, & totaliter, sed toto, & non totaliter; tunc ratione postea unanimitate ampliexuntur Thomistæ omnes, & Neoterici recentiores.

29. Hec communis Thomistarum responsio impugnat fuit disp. 1. log. quest. 5. art. 2. s. altera quoque solutio, argumento Aureoli 2. 2. art. 2. effectus in actu debet habere causam in actu 2. Phys. & 5. Met. sed radix, & causa contradictionis est distinctionis; contradictionis namque signum est distinctionis, velut eius effectus; ergo contradictioni formaliter, & actualiter vera, qualis est illa, essentia communicatur, relatio non communicatur, &c. arguere debet distinctionem formalē actualē, & non virtualem tantum. Nec sufficit Cajetani occursum, quod actualis contradictioni licet procedat à distinctione actuali, ut à causa univoca, adhuc tamen potest etiam derivari à virtutem continentem distinctionem, qualis est essentia rei, ut à causa aquivalente, quare contradictioni in divinis actu reperta habet causam in actu, non quidem univocam, sed aquivocam. Non sufficit, quia essentia rei, vel aquivalenta pluribus distinctionibus non tollit contradictionem actualē, ergo non aquivaleat distinctioni actuali, atque id eo nequit esse causa contradictionis actualis aquivoca; probatur alliusmodum, quia cum tali essentia, & aquivalenta adhuc stat omnino identitas actualis amborum extromotum, de quibus enunciatur contradictionis: ergo ratione illius componi nequeunt, sed verificari de illis sine repugnancia, quia

Methris In Sent. Tom. I.

idem omnino simul est, & non est, quod est contra rationem primi principii. Præterea, distinctione virtualis posita inter essentiam, & relationem, vel ponit aliquid actu diversum in illis extremitatibus à parte rei, vel non; si primum, jam non erit tantum virtualis, sed formalis, & actualis; si secundum, ergo fundate nequit veritatem actualem utriusque partis actualis contradictionis ante operationem intellectus, sed tantum quando accedente opere intellectus advenit distinctione actualis inter extrema actu multiplicata per intellectus.

Confirmatur, quod convenienti aliqui formaliter, & simpliciter, non potest conveniente per illud, quod inest illi secundum quid, unde quia Sol est solum virtualiter calidus, non potest per hoc dici formaliter calidus; sed affirmatio, & negatio, ut communiciari, & non communicari, formaliter, & simpliciter reperitur in divinis, ut patet, & subiectum huius contradictionium sunt etiam formaliter ibi, nempe essentia, & relatio, & non virtualiter tantum; ergo non potest conveniente per illud, quod convenient. Deo virtualiter tantum, & secundum quid; sed contradictione fundatur in distinctione, & pluribus convenient ratione distinctionis; ergo si affirmatio, & negatio formaliter, & simpliciter reperuntur in divinis, hoc esse nequit ratione distinctionis virtualis tantum, cum hoc non sit propriæ distinctioni, & formaliter, sed tantum equivalenter. Hoc adhuc amplius declaratur, contradictione sequitur naturam sui fundamenti, & ita salutar in aliqua natura, sicut ibi reperitur fundamentum, quia effectus nequit in perfectione sua causa excedere, ergo si fundamentum eius, quod est distinctio, sit multiplicitas virtualis, & eminentiarum; ex quo respondet ad argumentum communicabilitatem, & incommunicabilitatem, producibilitatem, & improducibilitatem de natura divina formaliter simplicissima, & indivisiibile absque repugnancia enunciari secundum proportiones virtualiter diversas, quas in una simplicissima formalitate à parte rei includit; unde quamvis à parte rei sit divina essentia formalissima una, tamen virtute multiplex; quia virtualis multipliciter sufficit, ut contradictione ipsa enunciata contradictionem exuant, quia ad operationem contradictionis contradicторiam requiritur, quod sit affirmatio, & negatio eiusdem de eodem, & secundum idem, seu secundum eandem rationem, tam formale, quam virtuale. Ita etiam respondet Capreolus p. d. 8. q. 1. art. 2 ad 6. ubi resolvens questionem, an distinctione virtualis sufficiat ad compondere contradictionia de eadem re à parte rei pronunciata? inquit, tunc contradictionia exigere in subiecto distinctionem à parte rei, quando singula extrema verificantur de subiecto toto, & totaliter; at quando verificantur de toto, sed non totaliter, tunc non praexigit distinctionem ex natura rei actualium, sed sufficere virtualem, & fundamentalem, secundum quam una res propter suum limitationem aquivaleat multis perfectionibus limitatis, de quibus verificantur illa extrema contradictionis; hinc solvit rationem formatam de contradictionis, essentia communicatur, relatio non communicatur, &c. dicens ista contradictionem extre, quia non enunciatur de eodem subiecto toto, & totaliter, sed toto, & non totaliter; tunc ratione postea unanimitate ampliexuntur Thomistæ omnes, & Neoterici recentiores.

Cajet. loc. cit. ut hanc difficultatem evitaret, inquit relations ab essentia, sicut, & attributa, ab invicem virtualiter formaliter distingui, sed formaliter fundamentaliter, si mul formale cum virtuali, & fundamentali connectens; qui tunc loquendi modus omnino irrationaliter est, quod doquidem formale, & fundamentali sunt termini oppositi, vel factem contradictioni; & virtualiter, ac formaliter sunt termini repugnantes, quorum unus alium destruit, nam esse tale formaliter est esse tale in actu secundo, esse autem tale virtualiter est esse tale in potentia, & in actu primo: sed actu secundo tollit statum actu primo, & statum potentiae, quatenus quod est actu secundo tale v.g. calidum, vel album, non dicitur amplius esse solum tale in actu primo, nec amplius dicitur esse in potentia ad formam, quam actu possidit; ergo omnino repugnat aliquid dici formaliter virtualiter tale. Conf. quia Sol v. g. nequit dici formaliter calidus, & quod non sit solum virtualiter talis, & tantum virtute, non actu continet calorem; ergo pariter si distinctione formaliter, & causam contradictionis sequitur, non reperitur in divina natura, nisi virtualiter, & eminentiarum, nequit illam denominare formaliter talem, quia forma non ad actualem denominationem, nisi per actualem habet suum viatum calor aequivalentem, & talis virtus reipublica formaliter, in ipso reperitur, nec tamen ob id dici possit formaliter calidus, sed tantum formaliter potens produce effectum, quem in his inferioribus producit calor: ergo licet in divina natura reperatur perfectio eminentiarum virtualiter continens omnes perfections creatas, & earum distinctionem, non ob id dici poterit talis distinctione continentur formaliter, ita ut perfections divinae dici possint virtualiter formaliter distincte.

Capreolus, quem refert, & sequitur Amicu tom. p. disp. 3. sec. 2. num. 42. & disp. 16. sec. 4. num. 91. ad evitandas praefatas difficultates, & ad solutionem argumenti principali distinguit de duplice contradictione formalē, & virtutib; formalis contradictionē est, quare reperitur in ipso propositione enunciata, ut Deus est communicabilis, & in communicabilis; virtualis est que suo modo fundatur in rebus ipsius; ullam enunciationem nostri intellectus, ut in eadem simplici entitate divine natura fundatur ratio communicabilitatis, & incommunicabilitatis; qua distin-

Etione premissa concedit utique affirmationem, & negationem formalem, seu actualē exigere in objecto distinctionem in actu, & non sufficere virtutem tantum ad eas compонendas, & verificandas sine implicantiā, ut dicebat Cajetanus; negat autem negationem, & affirmationem fundamentalē, seu virtutem, qualis est ea, quia in Deo supponitur ante opus intellectus, exigere distinctionem in actu, sed ut sufficiere distinctionem virtutem, & fundamentalē contendit itaq;
Amicus ex Caprolo, quantum ex relata responseō conjec-
tura possum, contradicitiones quas dicimus in argumento de essentiā, & relatione veritatis, & enunciati, non dari actualiter à parte rei, sed virtualiter tantum; ut nimirum contradic̄to, quae est distinctionis effectus, sive cause comenfūretur in divinis feliciter distinctioni virtuti, in qua fundatur, & non eam excedat, ut Cajetanus ponebat concedendo contradictionem esse actualē, distinctionem vero in qua fundatur, virtutem tantum.

33 Sed si hic est sensus ex Capitulo ab Amico praetensus, plane loquitur pejus Cajetano, quia contradictiones illae in argumento allatae, quo in divinis enunciante, evidentem sunt omnino formales, & actualis, & non virtuales tantum, quod sic evidenter ostendo: ubi sunt extrema contradictionis in actu, & formaliter, ibi est contradictionis formalis, & actualis, & non virtuale duntaxat, sed in divinis dantur affirmations, & negationes in actu, quae sunt extrema contradictionis; ergo dantur actualis contradictiones ibi, & non virtuale tantum; major patet, quia contradictionis sequitur naturam extremitatum; probatur minor, quia efficiunt communiqueris tribus, non verò relationem, essentiam non produci, bene tamen relationem, essentiam non distinguere relationem, utique huiusmodi inquam, affirmations, & negationes in divinis dantur actu à parte rei citra opus cuiususcunq; intellectus, alioquin Trinitatem imaginari, & virtuale faceremus, non realem, & actualem; ergo confluunt contradictiones formales, & actuales à parte rei, & non virtuale tantum; Et parum refert, quod contradictionis formalis fiat per propositionem enunciatiā mediā secunda operatione intellectus componentis, vel dividentis, quia non ob id sequitur eūs veritatem formalem, & actualēm ab intellectu pendere, quia ut supra dicebam, veritas, & falsitas propositionum non consistit in convenientia, vel inconvenientia ipsatum cum rebus, ut habent esse objectivum in intellectu, sed ut habent esse reale extrā, & ut secundum illud terminant cognitionem; unde doctrinam quorundam Thomistatum, quam tradunt de contradictione, & negatione, quod non detur in rebus formaliter, neque verificetur, nisi per opus intellectus, ex profecto rejecti disq. 9. log. q. 1. art. 2. disp. 2. met. q. 15. art. 3., & quando etiam concedetur contradictione complexa, seu propositionses contradictiores non esse in rebus antecedenter ad opus intellectus, adhuc tamen contradictione incomplexa actu dantur à parte rei independenter ab intellectu, ut homo, non homo, nam independenter ab intellectu dantur quoque negationes ex natura rei. Quod adeo verum est, ut etiam Amicus ipse in illo eodem loco disp. 3. sec. 2. num. 41. id fatus est, ubi inquit falsum esse negationem convenire Deo formaliter per intellectum, quia fieri verum sit de negatione enunciativa, falsum est de subjectiva, quo actus, & formaliter suo modo inest rebus; Si ergo secundum Amicum extremitatum affirmativum, & negativum convenient Deo actu, & formaliter, plane contradictione ex illis configurans, non erit tantum virtualis, sed formalis, & actualis, ex quo tandem sequitur tamen quoque esse debet distinctionem in divinis, supradicatis fundatur, cum contradictione sit effectus distinctionis omnino conuenitus.

34. Arriga p.1. tom. 1. disp. 42. sect. 1. nro. 7. videns distinctionem virtualium, prout hacenus à Thomistis explicata, non sedare difficultatem primi argumenti propositi à Scotio pro introductione distinctionis formalis ex natura rei in divinis, aliam excogitavit eius explanationem, quam etiam amplectitur Ovied, controv. 4. met. puncto 4. qua in re diversa non est ab explicatione communis, sed tamen praetendit eam esse clariorum, & per eam sic explicatam melius enucleari difficultates circa Mysterium Trinitatis emergentes; Inquit ergo, distinctionem hanc virtualem, quā in divinis tantum repertī contendit, & ad creatā transfigerri non licere, consistere praeceps in eo, quod eidem individuabiliter entitati, & formalitati uni reali, verē, & realiter convenientia duo prædicta ex contradictionaria, qualia sunt produci & non produci, communicari, & non communicari, &c. dicit contradictionia ex se, nam respectu ejus

Quæst. II. Quomodo attributa distinguantur, &c. Art. II

et, & formalitatis, ut supra insinuavi n. 17. ab initio qua-
stionis, & ex profeso declaravi disp. 6. met. q. 9. art. 2. n. 160.
& 161. Rei enim nomine importat integrum entitas, quae
habet essentiam, & existentiam directe, & per se primò, &
in creatis per se terminante potest propriam productionem,
vel causitatem, sive in se solitaria, sive alteri conjuncta;
nomine verò Realitatis, aut formalitatis significatur id,
quod proprio non est res, quia non habet talem essen-
tiam, cui proprius corresponebat existentia; sed est aliquid
rei, non quomodoenque ad modum partis, sive materi-
alia, & forma dicuntur aliquid compotiti, sed est aliquid
rei per identitatem, quatenus est aliquis gradus veluti me-
taphysicus essentiae rei, vel per identitatem imperfectam in
ter se, ut concreta in creatis, vel per identitatem perti-
cullissimam ex infinitate extoram, in divinis; quod si di-
lem non sufficeret, nec illos effectus producere posse, aut illa
munera obire, quae habentur à distinctione reali actuali,
ideo declaravat inter divinas personas distinctionem realem
actualitatem adesse. Et planè vereor, quod sicut Adversarii in-
ter essentiam, & relationes, quantumcunque oppositi predi-
catae de illis à parte rei enunciatur, non ponunt nisi di-
stinctionem virtutalem, quia putant aequivalentem distinctionem
reali actuali, quam in creatis arguant illa predicata: ita
quoque inter divinas personasonis hanc suam virtutalem
distinctionem posuerint, nisi sicut statuerint, quod est actualis.
Hujus argumenti, quod meo videri est efficacissimum,
motivum accepti ex uno, vel altero verbo Licher. p. 2. q.
4. ubi respondens Cajet. inquit, quod per illam distinctionem
niam suam virtutalem æquè bene potuerit salvare distinctionem
nem personarum.

stinctio nostra formalis per plures formalitatem explicata videtur. Adversariis est difficultas captu, quin cum tamen simpliciter, ac entitativa coincidat, hoc parum refert, & si distinctionis virtutis in re profus indivisiibilis, & simpliciter assignata, quia tamen talis sit, ut si prorsus equivalens distinctioni reali, est difficultas captu, ut ipse fatentur Adversarii, & adhuc difficillor nostra; quia etiam nostra assignemus per diversitatem formalitatum eiusdem rei adhuc tamen non dicimus, equivalentem profus distinctioni reali, quod ipse assertere non verentur per distinctione virtutis, que tamen à parte rel supponit omnino modum unitatem, & tam reali, quam formaliter illustri, de qua tamen verificantur predicatoria à parte rel alias ex contradictione, quod plane est profus incapibile.

Præterea, quia hec virtualis distinctio consistit preser-
vare in æquivalenti unius rei indivisiabilis, tam realiter,
quam formaliter, pluribus rebus realiter distinctis, & ra-
tione talis æquivalenti possunt de illa re indivisiabili veri-
ficari fine repugnantiæ predicata alias ex se contradicitoria,
qua in creatis non convenienter, nisi subjectis realiter di-
stinctis; hanc equivalentiæ sic explicatam impugno, et
enim hoc concilio, præcluditur omnia via probandi distinc-
tionem realem personarum in divinis, contra hereticum
vel infideliæ mysterium Trinitatis negantem, si namque
Catholicus arguit, producens, & producendum realiter dis-
tinguuntur, quia quidam scipimus producere nequit,
sed Pater in divinis producit filium, ut fides docet; ergo
Pater, & filius sunt supposita realiter distincta; Hereti-
cus recurret ad distinctionem virtualiter, & respondet
distinguendo majorem, producens, & productum distinguin-
guuntur realiter, distinguo actualiter semper nego; actu-
liter, vel faltem virtualiter concedo, quia distinctio virtuali-
lis æquivalens omnino distinctioni reali actuali, & sic Pa-
ter, & filius distinguuntur in divinis realiter virtualiter,
non realiter actualiter. Dices fidem docere distinctionem
realem personarum esse actualem, & non virtualem tan-
tum. Contra replicabit Hereticus, nam debet constitui my-
sterium Trinitatis digniori, & præstantiori modo, quo pos-
sit, fine latrone mysterii; sed per distinctionem realem virtu-
tualem personarum digniori modo constitutuiri mysterium
Trinitatis, quam per distinctionem realem actualem, & si-
ne ulla latrone mysterii, ergo ita constitui debet; & major
patet, probatur minor, quoad primam partem, nam dis-
tinguendo personas solum realiter virtualiter, servatur ma-
jor unitas, & simplicitas in Deo, quam eas distinguendo
realiter actualiter, illud enim est in se magis unum, &
simplex, quod nullam realem actualiem in se admittit di-
stinctionem, quam illud, quod sam admittit; probatur
etiam quod alteram partem, quia distinctione virtualis om-
nino æquivalens reali actuali, & potest sine ulla imperfec-
tione distinguere producens, & productum, sicut distinctio
realis actualis, & potest efficiere in divinis, ut de eadem
ratio, hanc autem capacitatem dari aliunde probari. Nam
aliunde non ostendunt eandem rem non indivisiabilem esse con-
tradicitorium capacem sine repugnancia, nisi per distinc-
tionem virtualem plurium formalitatum illius rei omnino
formaliter indivisiibilis: nam si queratur, quare de Deo
contradicitoria predicata enunciatur, respondent, quia
licet divina essentia sua una, & indivisiibilis formaliter enti-
ta, et tamen multiplex virtualiter: & si rursus quer-
atur, quomodo si est una entitas simplicissima, realiter
& formaliter, est tamen multiplex virtualiter? respon-
dent, quia habet capacitatem ad plura predicata inter se
opposita, ecce circulus manifestus. Commitutus etiam
in respondendo argumento principali petito principi res-
pondendo per id, quod est in controversia; argumentum
est hoc, ut eodem objecto proflus indistincto nequeunt
à parte rei contradicitoria verificari; sed de essentia, &
paternitate verificantur predicata aliquoquin contradicitoria
à parte rei communicari, scilicet & non communicari,
ergo à parte rei non sunt idem proflus objectum, vel ea-
dementias; Respondent, majorem valere de objecto pro-
flus indistincto, tam formaliter, quam virtualiter, sed si
in le admittit virtualem distinctionem, pollunt verificari,
qui tamen distinctio prestat objecto capacitatem ad contra-
dicitoria; ita autem se habent essentia, & relatio à parte
rei, quod licet sunt eadem entitas realiter, & formaliter
à parte rei, non tamen sunt eadem formalitas virtualiter,
sed distincte; ita quod essentia, que est eadem entitas, in-
divisiibilis cum relatione, id est suscipere potest predicata
contradicitoria, quia licet sit una entitas formaliter, est
tamen multiplex, & distincta virtualiter, & cum eis dis-
tinguitur virtualiter si formaliter est capax contradicto-
riorum, ponendo definitionem loco definiti, sequitur
essentiam est capacem contradicitoriorum, quia ex capax
contradicitoriorum, hac enim est definitio distinctionis
virtualis, unde in ea responsive detegitur patrem petito
principi, quia responderetur formaliter per id, quod est
in controversia, nempe de essentia verificantur contradicitoria,
quia est capax contradicitoriorum, seu quia suscipere potest
contradicitoria.

re individuibus profus verificantur predicata omnia , quantumvis opposita , quo hinc in creatis verificantur de suppositis producente , & produculo : ergo ponendo illam inter divinas personas nullum infertur praedictum mysterio Trinitatis , nam habet quicquid habet modo , modo emendatori , quam nunc habeat , quia distinctio virtualis in divinis omnibus obicit munera , quia distinctio realis actualis exercere potest , & prestantiori modo : & sane si hec munera adassumus exercere potest distinctio hinc virtualis , ut Adversarii jactant , ut omnino aequivaleat distinctio realis actuali , fructuaria fides nostra docuisset inter divinas personas distinctionem reali auctorati & fructuaria hoc accurate deducetur ex oppositione relationum inter productores , & produculo , sed docuisset tantum ibi esse distinctio virtualis : Sed quia vidit , haec distinctio non virtualis .